૧૨૯૫

ચાંદબી

હિંદુસ્તાની અને ગુજરાતી નાટક—ત્રણ અંકી.

ચાંદબી—એક બેસવા.
ગુલખેરૂ—એક ચોર.
હુમજાદખાન—એક ઠગ.
ભઈઆ—એક નોકર ચાંદબીકા.
ફુલચંદ—એક વેપારી.
શીમચંદ—ફુલચંદ વેપારીના મુનીમ.
ફક્કડ—ચાંદબીકા આશક.
બાદશાહ—શાંકી, વગેયરા, વગેયરા.

ચાદબી.

બાબ પહેલા—પરદા પહેલા.

એક રસ્તા.

ગાના { એકીલા દાખીલ હોતા હયે / ઔર ગાના ગાતા હયે. }

(તું આ શાન ઝરતા લેબે—એ રાહ)

ગુલખેરૂ-તું કહાં હયે મેરી જાન, મયે દીલદાર હું તેરા,
તેરે હુશનકે બાઝારમે, ખરીદદાર હું તેરા—ટેક.
તું ગુલાબી ગુલ હયે, ચમને ઈરંમકા,
તો માઈલ હું મયે ગુલકા, ગુલઝાર હુ તેરા. તું કહાં.

ગુલબેરૂ—પુરનુર દીદકી ઝલક મુજે બતા,
હઝારો કર સીતમ સનમ, લાચાર હું તેરા. તું કહાં૦
કર્યું છુપાતી હમશે તું આઇને, રૂખશાર કો,
એક બોસેકે લીએ જાની, તલબગાર હું તેરા. તું કહાં૦
કયું ન મીલતી મુજસે, તું સનમ સંગ દીલ,
મયેદામે ઊલફતમે ગીરફતાર હું તેરા. તું કહાં૦
કહાંતક કરૂ મએ તેરી, જુસતજુ સનમ,
અએ રફીક દેખતા મુજે તાબેદાર હું તેરા. તું કહાં૦
(રફીક દાખીલ હોતા હયે)

— ગા ના —

(વોહી રાહ)

રફીક—અએ રફીક રહેમે ફીકર, તું શીરદાર હયે મેરા,
કહે અઝીઝ કીસકે ગમશે સીના ફીગાર હયે તેરા—ટેક.
પતાબતાદે મુજકો વોહ સંગદીલ શનમકાં,
જાકે કરૂં તલાશ, ફરમાબરદાર હું તેરા. અએ૦
દેતા હું મયે કૌલ તુઝે, કરૂંગા વફા,
સફા કરૂંગા દરદકો, દીલ શાદ કર તેરા. અએ૦
ગમ અલમકુ છોડકે, અબકર મુઝે બયાં,
કેઊ હુવા ગુલબેરૂ, દીલ અએ બેકરાર તેરા. અએ૦

— ગા ના —

(લે દૌલત આના જલ્દ—એ રાહ.)

ગુલબેરૂ—કઆ કહું રફીક મએને, દેખી અઝાયબ નારી,
ના હોતી મુઝે તારીફ, ઝમાલથા ભારી.
રફીક—કેઊ કરતા ઝબાકો બંધ, છોડદે ગમકો,
કહાં દેખી નાઝની, તુંને જાહીરકર હમકો.

ગુલખેરૂ—એક દીન રફીક મે ગયા શેલ કરનેકો,
હુર પરીકુ દેખકે, જાન લગી જલનેકો,
થી હરનકે માનીદ આંખ, નરગીશ સરમાવે,
વોહ રાતો દીન તસવીર ખાબમે આવે.

રફીક—ના કર જીકો રંઝીદા, સાથ ચલ મેરે,
હો શાદ દીલમે, અએ રફીક અઝીઝ તુ પ્યારે.

ગુલખેરૂ—અએ રફીક બ મોઝબ તેરે કહેનેપે મએ તેરે સાથ ચલતાહું તો લાઝીમ હયે તુજકો કે મેહેરબાંહો મેરી મકશુદ કે ચમનકો પહોચાદે મયે તેરા હેશાંનમંદ રહુંગા.

રફીક—અએ અઝીઝ ખુદા કરીમ હયે ચંદ મુદતમે તું તેરી મંનજીલે મુરાદકો પહોંચેગા અબ સબ ગમકો તેરે દીલશે દુર કર, ઔર ચલ મેરે હમરા. (દોનો જન જાતે હયે.)

બાબ પહેલા—પરદા દુસરા.

(એક ખુશનોમાં બાગ ઉસમે ચાંદબીકા મહેલ.)

[ચાંદબી અપની સાહેલી કે શાથ કુચ બાતાં કરતી હયે ઔર દરવાઝેપે એક ભઇઆ ખડા હયે.]

ચાંદબી—અએ પ્યારી સહેલી ઇનદીનો આફતાબકી ગરમી ઇતની તો હદસે ઝાદા પડતી હયેકે દીલ બેતાબ હુવા હયે, કબ બરસાદ આયગાકે મુઝે કરાર હો.

સાહેલી—અએ મેરી લાડલી તેરી ગરમી કુચ ઔર કીસમકી હયે. વો તેરે આશકકે આને સીવા મીટનેકી નહી.

--- ગા ના ---

(આજ શામ મોહેલીએ બાંસલી બજાઇ—એ રાહ.)

ચાંદબી—કાસીદા તુ જાકે ખબર લાદે મોરે ઇઆરકી,
લાદે મોરે ઇઆરકી તું લાદે મોરે ઇઆરકી. કાસીદા૦

ચાંદબી—ઇઆરકી જુદાંઇ મે જાતી હયે જાન જાન રે,
રહેમ કર મુઝપે ખબર લાદે દીલદારકી. કાસીદા૦
બહાર જોબનકી જાતી હયે ઇઆર તેરે શીવા,
બગેયર માલી બાગમે માઇલ હુ ગુલજારકી. કાસીદા૦
તડફ તડફરે ન જાવે દીનકટે ગમખારીમે,
ગીરીઆં મે કરૂ રાતો દીન લેલે ખબર લાચારકી. કાસીદા
જાનીકી જુશત જુમે જારે ઝદદકા સીંદા,
હયેશાન માનુગી તેરા તુ લાદે ખબર ઇઆરકી. કાસીદા૦

— ગાના —

(એક ચતર નાર કર કર—એ રાહ.)

ચાંદબી—મોહે કરકે પ્યાર, ગયે સૌકન દુવાર—ટેક.
મોરા આઓ આર, સુનરે સજની.
અએસો ડાઘ લગે દીલ મોરે જલે, મોહે૦
કરે અરઝનાર આવો મોરે દુવાર.
કરૂ ઈઆર ઇઆર સુનરે સજની,
આઇ જોબન બહાર પીઆ છોડ ચલે. મોહે૦
[ગાના બંધ હોતા હયે, ઔર ચાંદબી ખુમારીએ ઇશકમે મસ્ત હો બયેઠતી હયે ઔર એક સાહેલી ઉનકે બદનપે ગુલાબ વ અતર છીડકતી હયે.]
(ગુલખેર બાગકે બાજુસે દાખીલ હોતા હયે)
ગુલખેર—અયે કાતીલ કાતીલ, તુ મુજે કત્લ કર ચુકી.
અબ નીગાહે સમસીર છુપાના કયા ભલા.

— બૈત —

ગુલખેર ચોર મેરા નામ, જેહાંમે મશહુર,
આયાં હું માશુકકે ખાતર હુમે ઈશ્કમે ચકચુર.

એક શહેરમે દેખી નાઝની ન નવ ઝવાન,
ખાતર મયે જીસકે ભટકતા હું બીઆબાન.
દીખા દીદ લીઆ છીન મેરા શબ રોકરાર,
અબ મીલા મેરી માશુકસે અએ પાક પરવરદીગાર.
(નાગાહ બાગમે દેખકે)

સુભાન અલ્લાહ માનીદ બક્રાવલીકે, બગીચાંતો યહાંહી ખીલા હુવા હયે. (ચાંદબી દેખકે) આ હા, કયાં ચાંદસે મુખડેકી ઝલક ખાસ નાઝો અદાસે સોનેરી ખુરશીપે બયેઠી હયે, ઈસકે ભવોકી કમાન પલકોકે તીરસે દીલે આશકકો નીશાન કરતી હયે. દોનો ઝુલફોકે નાગ ડસનેકો દીલે આશકકો બલખા રહે હયે. દોનો રૂખશારકુ દેખકે બાગમે ગુલાબભી શરમીંદે હોતે હયે. લબે લાલીન માનીદ ગુલલાલા કે ખીલ રહે હયે.

— બેત —

કયાં કરૂ ઈસ પરીકી સીફતકા બયાં,
તારીફ મે મેરી હયે કમઝોર ઝબાં.
જવાંનીકે બાદલ મયે છુપા હયે મહાતાબ,
ઈન ગરમીએ હોશનસે દીલ હુવા હયે બેતાબ.

અએસા હસીન ચેહેરા રૂએ ઝમીન પર મેરે દેખનેમે અબ-તક ન આયા ઈસકે હુશનકા તાબ મેરે દીલકો બેતાબ કરતા હયે વોહ લાલા ફામ લબોકી ચલાકી જી મેરાબે ખુદીસે ગીર પડા હયે. ઔર અતીશે ઇશ્કસે સીના ચાક હુવા હયે. હા? જબતક ઈસકે આહેવાલસે બ ખુબી વાકીફ ન હુગા તબતક હીયાંસે આગે કદમ ન રખુગા (બાગમે દેખકે) કોઈ આદમીભી નઝર નહી આતાકે ઉસકો મયે પુછું. (ભઈઓકુ દેખકે) અએ ભઇઆ, અએ ભઈઆ, જરા હીયાંતો આ.

ભઈઆ—કહા ચોલ્લા લગાવત હો. કહા તોકો ખબર નહી કે એ મકાંન ચાંદબીકા હયે.

ગુલખેરૂ—હા! એહી મેરી જાન, અબ જી હયે તેરેપે ખુશ્માં અગરચે એહ હુર પએકર મેરે હાથમે આવેતો કયા ફીર બદેકે તગદીર ખુશ જાવે. ઉમએદ, ઉમએદ, અબ આઈ મેરી બાર સબર દીલદરદમંદ અબ કર તું સબર. (ભઈએકુ) અએ ભઈઆ ઉસે જાકે કહેદે કે બાહારસે કોઈ સોદાગર આપકી મુલાકાત કરનેકુ આયા હયે.

ભઈઆ—કહા તોરે નોકર હયે જો ઉસે જાકે કહે દે.

ગુલખેરૂ—સચ હયે કે તું મેરા નોકર નહી. (નોટ બતાકે) લેકીન ઇનકા તું નોકર હોગા. ભઈઆ જરા પીછાડી હાથ કરતો.

ભઈઆ—કહા હમ લાંચ ખાવત હયે.

ગુલખેરૂ—નહી નહી, નોટ પચાતે હોગે. (નોટ દેતા હયે)

ભઈઆ—(નોટ લેકે) નહી નહી ભઈઆ હમકો ના ચાહીએ અછા અબ ઉસકો જાકે કયા કહું.

ગુલખેરૂ—ઉસે જાકે અએસા કહેદે કે બાહારસે કોઇ સોદાગર આપકી મુલાકાત કરનેકો આયા હયે.

ભઇઆ—ઇતનાતો હમારે બાપ દાદેની ના સીખેથે અએઓ જાકે કહેદુ કે દરવાજેપે કોઈ સોદાગર આકે ખડા હયે.

ગુલખેરૂ—બહોત, ખુબ..

ભઈઆ—(ચાંદબીકે પાસ જાકે) બાઈ સાહેબ. દરવાજેપે કોઇ સોદાગર આકે ખડા હયે. વોહ તુમે પુછત હો.

ચાંદબી—(ગુલખેર દેખકે) આ, હા, કયા ઉસકા નુરાની ચહેરા ઇસકુ દેખ મેરે સીનેમે ઇશકકી આગ ભડક રહી હયે.

— બેત —

પુછેગા મુજકો તો મયે દેગી જવાબ,
ભઈઆ ઉસે અંદર દાખીલ કર સીતાબ.

ભઈઆ—(ગુલએરૂકુ) અએ હજરત આપકુ હમારે સરકાર અંદર બોલાવત હો.

ચાંદબી—(ઊઠકે) આઈએ જનાબ બયેઠીએ.

ગુલએરૂ—હા સરકાર આપભી બયેઠીએ.

ચાંદબી—(દીલમે)યકીન હયે કે એઈયે આદમભી મેરા મુસ્તાક હયે. અબ મયે કીસ. તરેહ અપને દીનકા રાજ ઈસસે બોલું.

— બેત —

ઈશક કયા સે હયે, કીસી કામીલસે પુછા ચાહીએ,
કીસ તરેહ જાતા હયે દીલ, બેદીલ સે પુછા ચાહીએ.

અએ શાકી શરાબકા સીસા હાઝીર કર ઔર એક જામ ભર જનાબકો દે.

ગુલએરૂ—(જામ લેકે) અએ શાહરે આફાક અગર હુકમ હોતાબ મૌઝીબ હમારે રેવાઝકે મયે તુઝે એક જામ ભરદું.

ચાંદબી—(મુશકુરા કર) બા ખુશીસે.

(ચાંદબી ઔર ગુલએરૂ અપસમે શરાબ પીતે હયે

ચાંદબી—(પાન બનાકે) લીજીએ જનાબ.

ગુલએરૂ—(હાથમેસે લેકે) અહા કએસે નરમ નરમ હાથ હયે, અએ નાઝુક બદન આજ બાદ મુદતસે આપકી તારીફ સુન રહાહુ કે આપ ગાનેમે બડે ચાલાક ઔર જેહામે મશહુરહો, તો એક અએસા ગાના સુના કે હમારા દીલ ઝરા બેહેલાઈએ.

ચાંદબી—બહોત, ખુબ.

ગુલએરૂ—ચલ છએર છએર તેરે બુલબુલી આવાજકુ.

— ગાના —

(મેઢા પ્રાણ કનૈયા સજની—એ રાહ.)

ચાંદબી—શુનો પીઆ, પ્યારે દીલજાની,
મયે તુમપે ફીદા કરૂં જાન, હોજાઉ ખુરબાની—ટેક.
ભોલી ભોલી સુરત મીઠી મીઠી મુરત,
અદાએ બાકી ચહેરા નુરાની. શુનો૦

ચાંદબી—મધ ભરી અંખીઆ દેખી સનમકી,
હરન હુવે ખુરબાની. શુનો૦
તોહેબીન સજના મોકુ ચેન નાહી,
પીયા બીન જીઆકુ હએ રાની. શુનો૦
ઉલફતમે આફત અએસી ન દેખી,
કીઉ કટે મોરી જીંદગાની. શુનો૦
સીતમ હયે કએસા સનમ હાએ મુજપે,
જુદાઈ દીલમે કીઉ ઠાની. શુનો૦

ગુલખેર—અએ સરકાર તુમારે શીરી હલકસે મયે ન્યાહેત ખુશ હુવા હુંજી ચાહાતા હયે કે એક ઔરબી સુનુ.

ચાંદબી—એ ઝનાબ દીલોજાંસે શુનાતી હું.

(ગાના ગાતી હયે)

— ગા ના —

(દેખો દેખો બંગાલેકી—એ રાહ.)

ગયા યાર મેરા અબ કોઈ નહી,
ગઈ રેન મોકુ તો ચએન નહી. ગયા યાર૦
સુની સજન કએ સીવાઇએ હવેલી,
સનમ સુન એ જીંદગી અબભાવી નહી. ગઇ રેન૦
અરે ઈઆર ઉલફતમે આફત એ કએસી,
કબુ ન ચેને બરકે મે સોઈ નહી. ગઇ રેન૦
અગરઇઆર આવે છાતીસે લગાઉ,
કરૂ હાર ગલે કામ એ છોડુ નહી. ગઈ રેન૦
કરૂ જાન ખુરબાં અગર દીદ દેખું,
મુજે માલે દૌલતકી પરવા નહી. ગઈ રેન૦

ગુલખેર—અએ માલીક મયે તખતે ઝમીપે હુંયા બીહીસ્ત મે હુંઇમે રશકે ચમન આવાઝ. આદમકે હલેકસે નીકલી યા

બીહીસ્તકે હુરો કે જલસે આઈ અએ ગેતી પનાહ કરીમે કાર સાજ. વોહ વખત કબ આએગા કે એ ખુલ ખુલ મુજે મીલે ઈન સરોદે સરાબશે બદન મેરા ઇતના તો ખુશીસે ખુલ ગયા કે અબમ ઈન કપડો મેબી નહી સમાતા. અએ સરકાર જએસી આપકી તારીફ સુનીથી વએસાહી તુમારા કામ હયે. અબ મએ પુછતાહું કે આપકા મુબારીક નાવ કીઆ હયે.

ગાંદબી—અએ જનાબ ચાંદબી કરકે હમારા નાવ હયે.

ગુલએર—બહોત ખુબ આપ કીસીકે તાબેમા હોયા નહી.

ચાંદબી—અએ મેહેરબાન ઈશી સહેરકા એક હમજાદખાન કરકે ઠગ હયે ઉસકી મએ આશના હું લેકીન રાતકીનહી દીનકી હું.

ગુલએર—બહોત ખુબ. (દીલમે) મુઝેબી રાતકી જરૂર હયે (ચાંદબીકું) ઓર હમારે તાબેમે આપ રહોગે.

ચાંદબી—બા ખુશીસે, મએ આપકી હું.

ગુલએર—(નોટ ગીનકે) અએ ચાંદબી લીઓએ હમારા એ છે. મહીનેકા દરમા અબસ છે હજાર રૂપઇએ હયે (દીલમે) ચોરકું કુચ દૌલતકી પરવા નહી. (ચાંદબીકુ) સુન એ ચાંદબી વ-સલકી રાત કરીબ આવે ઈતની મેહેરબાની કર.

ચાંદબી—અએ શએર દસ્ત, મએને તુજપર બોહોત મેહે-રબાનગીકી હયે કે રઝા તુજકો મેરે ગુલસનમે શએર કરને કીદી અબ જયાદા કયા ચાહાતા.

ગુલએર—સચ હયેકે ઈસ ચમન રશકે ઈરમીકી મહક અબ-તક કીસી ખુલ ખુલ નેનલી મગર અએ ગુલરૂ મએ માઈલ હું ગુલ-બદનકા ફીર મુજે ગુલસે કયા ગરંઝ તેરે ઝુલ્ફ સીઆ ફામકે કા-કુલકી આગે સુમ્બુંલ કયા ચીજ હયે. મુકાબીલા ફકત તેરે પેએ રહનકી ખુશબોકા ઇસ ગુલીસતાનકા કોઈબી ગુલ ન કર શકેગા મકદુર નહી ઈન નરગીશોકી કે તેરે ચશ્મા લહેરકે રૂબરૂદમ માર

શકે યા ઇસ લાલાકી કે બરાબરી તેરે રૂખશાર કી કરે. જબ અ-એસી ખુબીઓસે આપ પુર હો તો ફીર લાજીમ હયે કે તું મારી ખુશીઓસેએ એકલ ફુલ ફુલકે દીલકો કરાર દે.

ચાંદબી—અએ મેરે માઇલ મેહેરબાં તુમારે શીરીન સુખનપે વાર ઔર ખુરબાન હોતી હું અએ પ્યારે કલ વસ્લકી રાત હોગી.

ગુલબેર—અએ ખુબસુરતી કે બાગકે તરેહદાર ગુલ અબ મયે રૂખસ્ત ચાહાતા હું.

ચાંદબી—આઇએ મેરે મેહેરબાં.

ગુલબેર—હા મેરી જાન. (બાજુપે) આહ ઇન ચાંદકે તુકડેકુ છોડકે જાનાજી મેરા ચાહાતા નહી. કૌનસે કમબખતકા જી ચાહે કે અએશી ખુશનુમાં જાયકો છોડકે ચલા જાય. (ચાંદબી કે પાસ જાકે) ચાંદ ચાંદ મેરા જી ચાહાતા નહી કે જાન તુજે મે છોડકે જાઉ પર અએ મેરી આરાંમેજાં મએ કલ આકે મીલુગા.

(જાતા હયે)

બાબ પહેલા—પરદા તીસરા.

(રસતા)

[હમજાતખાંન દાખીલ હોતા હયે ઔર સામનેસે ઉનકે રફીક આ મીલતે હયે]

હમજાદખાન—ક્યું દોસ્તો તુમ કહાં જાતે હો.

પહેલા રફીક—એ રફીક તુમારે ઘરપે હમ આતેથે ઔર તુમ હમકો હીઆઇ મીલે રસ્તેમેં ઠીક હુવા અબ કહીંશેર કરનેકા ઇરાદા હયે.

દુસરા રફીક—શેહર કરનેકી બાત છોરદે. ઔર હમજાતખાન કે સાથ જાંઈગે ઔર કુચ અછે અછે ગાને સુનેગે. (હમાજાદખાનકુ કહેતા હયે) અએ રફીક આજ હમકુ કોઇ જલસેમે લેકે ચલ. ઔર ગાનેકી બાહાર બતા.

હુમજાદખાન—અએ દોસ્તો પએછાન તો મેરી સેંકડે-ઠીકાંનેપે હયે. લેકીન આજતો મેરી માશુકકે વાહ જલસા હયે તો વાંહ મએ તુમે લે ચલું. પર કુછ અસરફીઆ તુમારી પાસ રખીઓ, કીઉંકિ મયે તુમ દોનોકુ વાહ સેઠ બનાઊંગા ઔર મે તુમારા નોકર બનજાવુંગા.

પહેલા રફીક—મેરે પાસ દસ હઝાર અસરફીઆં હયે વો મયે તુજે દેતાહું. ઔર મયે જબ ગરકુ જાંઊ ઉસ વખ્ત તું મુજે દે દેના.

હુમજાદખાન—સુન અએ રફીક જલસેસે ઉઠેંગે પીછે મેરે ઘરકો આએંગે વાહસે મયે તુજે દસ હજાર અસરફીઆ દે દુગા. એકીન આતા હએ કે નહી.

બીજો રફીક—દસ હજાર તો કયાં. લેકીન દસ લાખ હો તોભી હમે એકીન હયે.

હુમજાદખાન—તો જરા આપ ઠેરીએ, હીઆં મએ ગાડી લેકેયે આયા. (જાતા હયે)

પહેલા રફીક—(દુસરેકો) અએ રફીક ગાડી લેને ગયા વો અબતક કીઉં નહી આયા.

દુસરા રફીક—મએ કયાં જાનું કે વો અબતક કીઉં નહી આયા.

પહેલા રફીક—દસ હજાર અસરફીઆં મયે તેરે પાસસે લઉંગાં.

દુસરા રફીક—મએ એક દમડી દેનેકા નહી.

પહેલા રફીક—મએ તેરા ચમડી લઉગાં. અબ મેરે સાથ તો ચલ કે વોહ કઉનસી રાહેસે ગયા. ઉસકુ દેખે તો સહી.

(દોનો જાતે હયે)

બાબ પહેલા—પરદા ચોથા.

(ચાંદબીકા દીવાનખાના)

[હમજાદખાન દાખીલ હોતા હયે]

ચાંદબી—આઇએ શેઠ.

હમજાદખાન—હા દીલભર આપ ખુશતો હો.

ચાંદબી—(મુસ્કુરાકર) ભલા શેઠ મયે પુછતીહુ કે આપ આજ કહાં ગયથે જો દેર લગ ગઇ.

હમજાદખાન—સુન અએ દીલભર મેરે રફીકોને મુજે આજ દાવત દીથી તો મએ વાંહ ખાનેકુ ગયાથા. કયા હરકીસમકે ખાને પકાએથે ઔર શરાબકા દોર ચલ રહાથા.

ચાંદબી—(મુસ્કરાકર) અએ પ્યારે દીલદાર મુજકો વાંહ યાદ કીથી.

હમજાદખાન—અએ જાન તુજકોતો મએ દમપે દમ યાદ કરતા હું. પર અએ ચાંદ અબ સબ બાતે છોડ દે. ઔર કોઇ અએસા ગાના સુના કે સરાબસે મસ્ત હુવે બદનકો આરામ હો જાય.

ચાંદબી—હા શેઠ મયે સુનાનેકું તઇયાર હું.

— ગા ના —

દારૂડી

પીલે મેરા જામ બાલમ પીલે મેરા જામ,
પીનેસે હોવે આરામ બાલમ;
ક્યું બયેઠે બનકે બેકામ બાલમ.
મયેકે પીનેસે આરામ હોવે ઔર પડે ખુબ ચએન,
પ્રીતમ પ્યારા સેજપે, ફીર જાવે ખુશીમે રહેન. બાલમ
સાજન મોરા છેલ છબીલો પીવે મેરા જામ,
રોશન હોવે રજની સખીરી ઔર મીલે આરામ. બાલમ
પ્યારેકી મએ રાહ દેખું કબ આવે પીઆ,
ન દીદ દેખું દીલદારકો મોરા જલ જલ જાએ જીઆ. બાલમ
ખાતર તેરે મયે દીવાની સુનરે તું બાલમ,
હીઝરમે હએરાન હુ કરૂ આહઝારીવ ગમ. બાલમ
ભરભર મયેકા જામ મએ દેતી પીવે મેરા દીલદાર,
તુંઈ રસીલા તુંઈ છબીલા તુંઈ ગલેકા હાર. બાલમ
જોર ઝપટ મોસે સોવે લપટવો છલબલ હે ભાતી,
ન આવે દીલભર સેજ પરતો ગમસે ફટે છાતી. બાલમ
અરે પ્યાર લગાકે પ્યારા તુને લીઓ મેરા દીલ છીન,
પ્રીત લગાકે છોડ ગયો મએ રોતી હું રાતો દીન. બાલમ

અં ત્રા

દારૂ તો મારૂ પીએરે રાતા રાખે નેન,
શુતો શાહેબો જાગશે તો થાશે રંગની રેન. બાલમ.
ઘોડા મેરા કમ ચલેરે દીન થોડા ઘર દુર,
શેજ છોટી કામીની મારૂ જોબન જાએ ભરપુર રાજા.
શાંજ પડેને શાહેબો મારો દારોડી પીવા જાએ,
અડધી રાતે આગણે આવે મારો નાજુક જીવ ઘભરાએ.

ઊચે પાએ ઢોલીઆ ઢીલી પડી નવાર.
ગાલુડો રંગ ભીંજીઓ કાંઇ રમીઓ રાજ કુમાર.
રાત પડેને શાહેબો મારો નાચે સુવા ઘેર.
શોકનડી ઘેર જઈ શુવે મારી આખમાં આવે ઝેર.
દારૂતો દગ દગ કરે રે પીઓલા કરે પુકાર,
ભર દેવે મરગ લોચની તમે પીઓ ને રાજ કુમાર રાજા.
શુરજ થાને પુજ શારે ભર મોતીરે થાર.
દો ઘડી મોડો ઉગજો મારો શાહેબો ખેલે શીકાર,
આંખ તડે જીઆરા જલેરે કોઅલ ફેરાદે.
આવણુકી ઝડીઆ લગી કાંઈ જાડો ઓકાદે રાજા
દારૂડાનાં શંગમાં કાંઇ છેલ મડયા બે ચાર.
લાખ ટકાનું ઝુમણું ગઉ શોક નડીને હાથ,
ઉચી નીચી શેજડી મોશે ચડયો ન જાએ.
કેજો મારા કંથને મને ગોદીમા લઇ ચડી જાએ,
હાજર બીડો હાથમે કાંઈ ઉભી શલુની નાર.
શાન કરી હું આપુ તમને આવો મારા દીલદાર,
પ્રેમે પધારો પીઉજી મારા મેં પાથરીઓછે પલંગ.
રશીઆ મારા રશથી ભરયા કાંઈ આવી ઉડાવો રંગ,
તે વાવીછે કાકડી કાંઇ મેવાવયું ખડબુચ
તે રાખી તારી જાતડી તારે મે રાખ્યો રજપુત.

હુમજાદખાન—અયે નાજુક બદન માનીદ બુલ બુલકે હલ કકા એક ઓરબી શુના.

— ગા ના —

લાદે પંજાબી લાગ—એ રાહ.

ચાંદબી—કબ આવે બસંત બહાર ગારસે મયે હોરી ખેલુંગી,
ભર ભર મારૂ રંગ હાથ પીચકારી લે લઉંગી.

ગુલ ગુલાબ ગુલ સીતંમ ચમેલી કલીઆં મંગાવુંગી,
સજ સોલે સીનગાર ફાગ મે બનકન બયેઠુંગી. કબ.
કેસરકો સબ રંગ બનાકે સાજન કોભી જાઉંગી
આપને અંગનમે ખેલ રંગ ગગનોમે ઉડાવુંગી. કબ.
પીઆજો આવે દરશ દીખાવે બલૈયા મયે લઉંગી,
વજે વજેકી કલીઆં સેજ ગુલસનમે બીછાઉંગી કબ.
નહી ચએન મોહે રએન પીયાબીન કીસેજા કહુંરી,
પીઆ બીન સુની સેજ આગ ગુલસનકો લગા દુંગી કબ.

હુમજાદખાન—અએ નાજુક બદન તેરે ઈન શીરી હલકસે મએ નીહાએત ખુશ હુવાહું.

— બેંત —

ચાંદ ચાંદ તું શાઅદ હયે એક બુલબુલ,
ફીદા હયે શીરીંજ બાપે હજારો ગુલ.

(ગુલએરૂ દાખલ હોતા હયે)

ગુલએરૂ—(ઠગકો દેખકે) હા ? એ કૌન કમબખ્ત મેરે મકાનમે આકે બયેઠા હયે. હા, મગદુર હયે કીનકી કે મેરે મકાનમે દાખીલ હો સકે. અએ ચાંદચાંદ તું બેવફા હુઈ, બસ લીઆનત હયે તેરી ઉલફતપે અએ બેમુરવત બેહયા એહી તુને છેહઝાર રૂપીએકા ઇવઝં દીઆ.

[ચાંદબી ગુલએરૂકે પાસ જાકે સમજાતી હયે]

— બેંત —

ચાંદબી--(પ્યારસે) ખફા કીઉં હોતા હયે આશકારે આલમ,
મયે હું યાર તેરી કયા નહી તુઝે માલુમ.
બાતકી હયે કૌનસી મયનેન માની આપકી,
કમ હુઈ હએ મેહેરબાં કીઉ મેહેરબાની આપકી,
મેરે હુશનકે ગુલશનકી મહક તુંહી લુટેગા.
મુજ બુલ બુલકી ફીકર મતકર વોઝુર જુરકે મરેગા

— બેત —

ગુલખેરૂ--અએ ચાંદ દીસોજાનસે તું ચહાતી હયે મુજકો,
તો ખાતર તેરી મહોબતકે મએ કહેતાહું તુજકો.
દોચાર યારો કરનેસે હોગી ખરાબી આપકી,
ઈઝત જાએ જેહાંમે વો બી ખરાબી આપકી.
અબ સમજ અએ નાઝનીન રશકે ચમન,
પ્રીતકો નીભાના હયે બડા કઠણ.

ચાંદબી—અએ પ્યારે ગુલખેરૂ ગુસ્સા છોડદે સીતાબ અબ મેરે મકાનપે જાકે જરા બયેઠીએ જનાબ.

(અંદર જાતી હયે.)

ગુલખેરૂ—અરમાન અરમાન અબ આખીર મેરી ચાંદ. ઔર ઠગકી હયે જુદાઈ ઠએરી. અબ મએંબી જાકે બયેઠતા હું મયે ધનસે કુચ ડરનેકા નહી. (બાજુપે) દમપે સુમાર રખના ચાહીએ.

(ગુલખેરૂ ગુસ્સેસે બયેઠતા હયે)

ચાંદબી—(ધરમેસે) અએ ઝનાબ ખાના તઈયાર હયે. ઔર શરાબ મોજુદ હયે. આપ ખાનેકુ ઉઠીએ.

ગુલખેરૂ—(પીછાડી દેખકે) બહોત ખુબ મેરી જાન મુજેબી જરા ભુખ લગી હયે.

— ગાના —

હુમજાદખાન-ખાનાતો તૈયાર હયે અબ ઊડો મેરે દોશ,
નાનખટાઈ ઔર કવાબ બીસકુટ શરાબકા હયે જોસ
ચાંદબી-આયા હયે કીસ વાસ્તે કીઉ કરતા હયે ઝીઆદી બાત
ચુપ ગધે તું બયેઠ નહીતો મારૂગા ભર લાત.
હુમજાદખાન--એ દમ કીસે તું બતલાતા, ચુપ ઉલ્લું કે સરદાર.
ઘરમે મેરે આકે કીઉ કરતા હયે તું તકરાર.

ગુલખેરૂ--બસ ઝબાં એ ઝહેરી બંદ કર તેરી ચુપ ચુપ ઊલ્લુ
ચાંદ જેસી ચાંદબીકા તું નોકર મયે સેઠ. [બયેઠ,

હુમજાદખાન--ચંદા મેરી માશુક હયે, ઔર મયે હુ ઉસકા યાર,
શીકલ તેરી મતબતા મુઝે નહીતો મારૂગા બદકાર.

ગુલખેરૂ--ચંદાં ચતુર વોહ પ્યારી હયે મેરી તુઝકો મારે લાત,
અયે ઔર ચંદાકા નામ એક ફીરતું કૌનસી બદઝાત;
ચંદા તુજકો ચાહાતી નહી વોહ મુઝકો ચાહાતી ખાશ

ચાંદબી—(ઘરમેસે આકે) ચુપ ચુપ દીવાને કીઊં—
લડતે મયે ખડી તુમારે પાશ,
ન કરો બાતાં બેશરમી તુમ કરોજી અપના કામ.
ચએન મઝે ઔર ખુશી ખુશાલીમે હીઆ કરો આરાંમ
મયે માશુક હું આપકી તુંમ દોનો મેરે યાર,
દૌલત ઝીઆદી લાવે ઉસકી મએ હુ તાબેદાર.

હુમજાદખાન—સચ બાત હયે દીલભર તુમારી શર્ત મએને કબુલકી પર મેરી એક તકરાર હયે કે જીશ વખ્ત મએ મેરે સૌ-દેકુ જાઉગા ઉશી વખ્ત ઈનકો મેરે શાથ રહેના ચાહીએ. ઔર જો કામ મએ ફરમાવું ઓ બેતકરાર બજાના ચાહીએ.

ગુલખેર—અયે મેહેરબાંન તુમારી શરત મએને બ આખોસે કબુલકી, પર સુન અએ મેરી બુલબુલ જીસ વખ્ત એ બંદા કા-મેકો જાયગા ઉસ વખ્ત ઈનકુ મેરે તાબે રહેના ચાહીએ.

હુમજાદખાન—અએ ચાંદબી અબમે રૂખશત હોતાહુ અએ મેરી જાન તેરી શરત બજાકે મએ થોડે દીનોમે આ મીલુંગા.

ગુલખેર—(ગુસ્સેસે) ચલ જા જા હીઆંસે કોઈ દીન ગલી મે મીલીઓ મએ અછ્છી મીઠાઈ ખીલાઊંગા. (ચાંદબીકો) અએ ચાંદબી અબ મુઝેબી રૂખશત દે.

ચાંદબી—હા અફસોસ અએ મેરે દીલકે શરર કયામે તુઝે રૂખશત ! (ગમગીન હો ખડી હયે)

ગુલએઝ—ચાંદની કાજી આહાતા નહી કે મુઝકો હીઆશે રૂખશતદે. ખયેર મએ ખડા હું. (ચાંદનીકો) અએ શુકરલબ કયું લબકો ખોલતી નહી.

— બે ત —

જાન જાનતો એહી જાન, ઔર મેરી જાનતો તુહી હયે,
મુસલમીન દેખે ઇદકા ચાંદ, ઔર મેરા ચાંદતો તુંહી હયે.

— ગા ના —

ચાંદની—લે દોલત આના ઝમદ મેરે દીલજાની,
મે શીવાએ તેરે ફીરૂંગી બનકે દીવાની.

ગુલએઝ—કીઉં હોતી દીલમે દીલગીર મેરી તુ નુરાની,
મયે હુવાહું આશક દેખ તેરી પરએશાની.

ચાંદની—નહી ઇસી જહાંમે યાર તેરા કોઇ શાની,
તુઝ ગયે મુઝે નહી ચએન રહેન હએ રાની.

ગુલએઝ—રખ ચંદા તેરે પાસ મેરી એ નીશાની.
દે રઝા ખુશીશે જાન ના હો પશેમાની.

ચાંદની—રખતી હું ચશમોશે યાર તેરી મયે નીશાની,
તેરે દફાહો દુશ્મન ખુદા તેરા નીઘેહબાની.

ગુલએઝ—જાતા હું ચાંદ મએ રખીઓ મુઝપે મેહેરબાની,
ઝર ઝહવેર લાકે કરૂ તુઝપે ખુરબાની.

ચાંદની—અએ પ્યારે પ્યારે જાકે ફીર ઝલ્દ આઇઓ.

ગુલએઝ—અએ મેરે અરમાનકે ગુલશનકે ખીલતે ગુલે ગુલ ગુલા.
બ ખુદા કરીમ હએ ચંદ મુદતમે મએ આકે મીલુંગા.
જાતા હુ ચાંદ મયે જાતા હું. (જાતા હયે)

— બે ત —

ચાંદની—છટકેમે ચુએ આએ હયે, ઇએ હો ભોલેભાટ,
કસેં હયે શીકનજેમે અબ મયે ધકું ગી દોનોકા ધાટ.
(જાતી હએ)

❀ ડ્રોપ સીન ❀

બાબ દુસરા—પરદા પહેલા.

— એક રસ્તા —

(હમજાદખાન વ ગુલએર દાખીલ હોતે હએ)

હમજાદખાન—અએ રફીક કોઈ એક કબરસ્તાનમે જા ઔર વહાંસે એક બચેકો લેકે આ. (સાંમને દેખકે) દેખ દેખ દોસ્ત વોહ મઈએત લેકે કબરસ્તાંનમે જાતે હયે તો ફીર તું ઉસકે પીછે પીછે ચલજા ઔર સુન વોહ મઇએતકુ ગાડકે જાયગે પીછે તુ ઉસ કબરસ્તાનમે જાના ઔર વો કબરકુ ખોદકે ઉસ બચેકો નીકાલના ઔર ઊસકુ અછે કપડે પહેનાકે મેરે પાસ લેકે આ.

ગુલખેરૂ—બહોત ખુબ ઝનાબ, ઔર બચ્ચેકુ લેકે આતાહું સીતાબ. (દોનો જાતે હયે)

બાબ દુસરા—પરદા દુસરા.

— કબરસ્તાન —

(બહોતસી કબરે નઝર આતી હયે. ઔર ગુલખેરૂ દાખલ હોતા હયે)

ગુલખેરૂ—(ડરકે) અએ ખુદા અબ મએ ક્યા કરકે ઈસ કબરસ્તાનમે દાખીલ હું. (કુછ આવાઝ સુનકે) શાએદ હીઆં શેતાન હએ ઔર ભુતભી હોગે અબ મએ કબરકે પાસ કએસા જાઉ ઔર વો બચ્ચેકું કએસે નીકાલું. મએ વાહ જાઉ ઔર મુઝે વોહ ખા જાવેતો મયે કયા કરૂં. હા અફસોસ કે અએસી સખ્ત શરતે મએ આપતકતો ન કીસી પર અએ ચાંદની ચાંદની તેરે ખાતર મયે હયેરાન વ પરેશાન હુવાહું.

— બે ત —

જો હોગા ખુદા મુજપે મહેરબાન,
તો જાઉ હીઆંસે સલામત ઘર આવે અરમાંન,
અબતો જોહોશોહો.

(કબરકે પાસ જાતા હયે ઔર બચ્ચેકો
નીકાલકે બાહેર આતા હયે.)

આખર મએ ઈન બલાસે બચકે આયા હું અબ જાઉ,
મએ હમજાદ ખાનકેપાસ કેઉકે વો મેરી રાહ દેખતા હોગા.

(જાતા હયે)

બાબ દુસરા—પરદા તીસરા.

(હમજાદખાન દાખીલ હોતા હયે)

હમજાદખાન—ગુલખેરકુ રોહ મઈએતકે પીછે ભેજા વોહ અબતક કીઉં નહી આઆ. ખુદા ન ખાશતા કહી બલામે ન આ જાય. (ગુલખેર દાખલ હોતા હયે)

ગુલખેર—અએ હમજાદખાન હજારો બલામેસે બચકે આપકા હુકમ બજાકે આયા હું.

હમજાદખાન—(બચ્ચેકુ દેખકે) સુન અએ ગુલખેર અબ હીઆંસે કુચ કરના ખુબ હયે. ઔર નઝદીકકે શહેરમે એક બડા બપારી હયે ઉસકી પહેડી પે જાના ઔર વહાંસે કુછ અસબાબ લેકે ફીર ઘરકુ ચલેગે.

ગુલખેર—અએ રફીક ઈન બચેકો કહાં રખેગે ગરચે જીતા હોતાતો બાતે કરતાં ઔર અપને સાથ બયેઠ રહેતા. પર શાહિબ મયે અજાયબ હોતાહુ કે ઈસમરે હુવે બચેકો આપ કયાં કરોગે.

હુમજાદખાન—અએ ગુલએર હીન રમજાસે અબતક તું ના વાકીફ હયે અબચલ આ મેરે સાથ મજેહતો દીનકા આગે હયે.
(દોનો જાતે હયે)

બાબ દુસરા—પરદા ચોથા.

(એક પેહેડી)

(ફુલચંદ શેઠ અને તેના મુનીમો, શામચંદ, માણેકચંદ, નેમચંદ અને બીજાઓ બેઠાછે.)

ફુલચંદ—અલ્યા નેમચંદ, શામચંદ કીમ નથી આવ્યો એ ચાં ગીયોશ.

નેમચંદ—પેલા બાબીરાવ નવાબને તાં ગીઓશ પેલા હારના રૂપીઆ લેવાને તે હમણા આવશે કંઇ કામ હોય તો મને કોહોને શેઠ.

ફુલચંદ—કોય નહી, જા તું તારી જગાએ બેસ.

(શામચંદ દાખલ થાયછે)

ફુલચંદ—કેમ અલ્યા શામચંદ આટલી બધી વાર ચાં ગીઓતોજે.

શામચંદ—શેઠ પેલા બાબીરાવ નવાબને ત્યાં હારના રૂપીઆ લેવા ગયોતો, ને તેણે બાલીઆંનના ચાર પાંચ થાન મંગાવેલાં છે.

ફુલચંદ—ચેટલા રૂપીઆ લઈ આવ્યો.

શામચંદ—શેઠ પચીસ હજાર રૂપીઆ લાવ્યોછું. (મેતાને) અલ્યા નેમચંદ બાબીરાવ નવાબના રૂપીઆ વીસ હજાર જમે કર બાકીના શા ખાતે ઉધાર. (દીલમાં) પાંચ હજાર ઘેર મોકલ્યા.

(રામચંદર દાખલ થાયછે)

રામચંદર—(બે શોદાગર શાથે) શેઠ હી સૌદાગર લા. દહાબાર લાખ રૂપેયાચા માલ પાયજે તીઆલા તુમી સોય કરૂન દયા.

ફુલચંદ—(સોદાગરોને) આતો શેઠ બેશે.

હુમજાદખાન—બહોત અછા આપભી બયેઠીએ, (બેસેછે)

ફુલચંદ—અએ આપતો બેછો. (બેસેછે) કહો શેઠ તમે કીમ આવ્યાછો ને તમારે શું શું લેવાનું છે, જરા કહો.

હુમજાદખાન—હમારે હીઆં હમારે બયેટેકી શાદી હયે, ઉશ વાશતે શાદીકા અસબાબ લેને આયે હયે.

શામચંદ—ઠીકશે, ભલે આવીઆ શીરદાર. આ કુણશે.

હુમજાદખાન—એહ હમારા નોકર હએ.

શામચંદ—એનુ નામ શુ છે?

હુમજાદખાન—ઊસકા નામ જાફર કરકે હયે.

શામચંદ—અને શરદાર તમારૂ નામ શુ છે.

હુમજાદખાન—હમારા નામ ખોદા બક્ષ હયે.

શામચંદ—ઠીકસે નામતો બહુ મજાના છે. (દીલમાં) એવાં નામતે કુંણે નાખ્યા હશે એક રાંડનો કાફર ને બીજો રાંડનો ખુદ બક્ષ શેઠ એને તમે ઓડખ્યા.

ફુલચંદ—નારે શોમચંદ તુ ઓડકેછકે.

શામચંદ—અરે હુંતો એના દાદાની દાદીના કુંટંબને ઓ-લખુછું. અરે આ અલ્લા બક્ષનો છોકડો ને ખુદા બક્ષ નામછે ને આતો પેલા જાફરનો ભાઈ કાફર.

ફુલચંદ—ઠીક ઠીક, ઓડખ્યા ચોમ શેઠ બોલો હવે શુ શુ નીકાલુ.

હુમજાદખાન—શેઠ કપડેતો હમે ઉમદે ઔર અછે લેને કેહયે મગર પહેલે એક કામ કીજે ઈએ હમારા લડકા રોરોકે બેજાર હુવા હયે ઉસ વાસતે આપકે ઘરમે જુલાતો હોગા, લેકીન હમે બતાઇએ કે ઉસમે બચેકો સુલાવે ઔર પીછે આરામશે સૌદા કરેંગે.

શામચંદ—એ શીરદાર અમેતો વાણીઆ છીએ એતો તા-બુતના દાહાડામાં મશલમાન દુલા દુલા કરે.

ગુલખેર--અયે મેતા તું ઝુલેમે નહી સમજતા.

શોમચંદ—ના ભાઈશાબ હુ દુલામાં નથી સમજતો.

ગુલખેર—અયેર તું સમજતા નહી તો મયે તુઝે સમજાતાહુ શુન તુમારે ગુજરાતી લોકમે બચેકો શુલાતે હયે ઉસકું તુંમ કયા કહેતે હો.

શોમચંદ—ઉશને તો હમ હીચકા શાંગતાં હોવીઆ.

ગુલખેર--તો કમબખ્ત અયેમી એહી કહેતાહું

શોમચંદ—ઠેક ઠેક શેઠ આપણા ઘરમાં પેલું શોકરાને હેંચોડ વાનુશે તે માંગેછે.

ફુલચંદ—તારે હમ ભમી મરતીકે પોલણું પોલણું.

શોમચંદ—પાલનું તે શું શેઠ.

ફુલચંદ—પાલણું તે ગોડીઉ શોકરાને શુવાડવાનું.

શોમચંદ—તારે ઈમ કહેને કે હેંચકો હેંચકો ચાલ એ અહ્યા જાફર હેંડ મારી સાથે તને હેંચકો બતાવું.

(તેનો હાથ પકડેછે)

ગુલખેર—ચલ દુરશે બાત કર હાથ મત લગા. હમારા સરદારકા લડકા બીદાર હો જાયગા.

શોમચંદ—ચોમ કાંઈ દેડા બેડા છીએકે શુ અમેતો વાનીઆં શીએ વાણીઆ ચાલ હેંડ મારા પાછલ હેંડને અરે રાંડનાં હેંડને.

(જાયછે)

ગુલખેર—(છોકરાંને શુવાડીને) અએ મેતા તેરે શેઠકા ઘરતો બહોત અછા હયે. પર વો ખીડકીકે પાસ ખડીથી વોહ કો નથી મેહતા.

શોમચંદ--એ અલ્યા એતો મારા શેઠની અલી હુતી.

ગુલખેર—અએ બનીએ અલી કયા ચીઝ હયે કુછ ખાનેકી હએ.

શામચંદ—અલી એટલે બાયડી.

ગુલખેર—હં હં હં બાઇડી બાઇડી.

શામચંદ—અરે નહી, આ રાંડનો પથ્થરનો ભેમરડો કાંથી મલ્યોછ. શાંભડ જો જાણે મારા શેઠનો સસરો તેની છોકડી તે મારા શેઠ સાથે પરણાવી એટલે થઈ અલી.

ગુલખેર—અરે દીવાને ઉસકોતો હમ કહેતે હયેકે શાદીકી ઓરત.

શામચંદ—તોરે મે પણ ઈમજ સાંગતો હોતીઆ ને નકામાં માંથા ફોડીઆ. (શેઠ પાસે જઈને) શેઠ શીરદારના છોકરાને સુવાડી આવ્યો.

ફુલચંદ—ઓલો શેઠ મોતીના છડા બાલીઓ, વેઠીઓ હીરાની વેઠીઓ એ બધો સામન તમારા દાબડામાં પેક કરો હવે શું લેવું તે કહો.

હુમજાદખાન—અબતો કોઈ ઉમદે પયેઝન નીકાલીએ.

ફુલચંદ—શામચંદ આ શેઠને બેગણ જોઈએ છીએ.

શામગંદ—શરદાર બેગન જોઇતાં હોયતો શાક ભાજીવાલાને ઘેર જાઓ અહી કાંઇ વેગણ વેચેતા નથી.

ગુલખેર—અરે ભલે આદમી હમ અમીર લોક હયેશો કુછ બેગન ખાતે હએ.

શામચંદ—તારે તમે શું પથરા ખાવોછો.

ગુલખેર—અરે ઉલ્લું હમતો નાનખતાઇ ઔર કવાબ, બીસકુટ ખાતે હયે.

શામચંદ—થું થું થું થું.

ફુલચંદ—ચામ અલ્યા શું છે.

શામચંદ—અરે આ રાંડનો એઠું એઠું બોલે છે નાનખતાઈ ને કવાબને—રામ, રામ, રામ.

ફુલચંદ—અલ્યા શોમચંદ તું ખાએછે કે શું.

શોમચંદ—અરરર રામ, રામ, રામ, શ્રી કૃષ્ણ ભગવાન શ્રી કૃષ્ણ ભગવાન અમે એ ખાઇએ કે શું.

ગુલખેર—અએ ગવારો કે ગવાર.

શોમચંદ—તું ગેમનો કુભાર મોણું સંભાલીને બોલ.

ગુલખેર—તો હમારાં શીરદાર તેરે પાસ પાંઉમે પહેનનેકે પપેજન માંગ રહા હએ. ઔર તું કહેતા કે બેગન અએ પથ્થર કે ભાઇ તેરે શેઠકે ઘરમે ઔરત હયે યા નહી.

શોમચંદ—મારે શેઠને ઘેર કોડત નથી.

ગુલખેર—ખુદા પનાહ મેરએ ઇન બનીઓસે અએ મેતા તુ મારે ગુજરાતી લોકકી ઔરતાં પાઊમે પહેનતે હયે ઉસકુ કયા ક હેતે હએ. (ઠપેર કર) હાં હાં દેખ એ અઠાસીએ અઠાસીએ.

શોમગંદ—અરે હારે હાં. ઝાંઝર, ઝાંઝર. મારા શેઠની અલી પેહેરીને ઝમક ઝમક હેંડશે તે ઠેક ઠેક. શેઠ ઇનેતો અઠાસીઆ જોઇએ છીએ.

ફુલચંદ—અલ્યા રામચંદર પેલી તીજોરીમાંથી અઠાસી-આ લાવતો. (લાવેછે)

હુમજાદખાન—(અઠાસીએ રખકે) પપેજનતો હમને રખે અપ દુપટે કોઇ તોફા દેખકે મંગવાઈયે.

શોમચંદ—તોફાં હમે નથી વેચતા. એતો શોપારીવાલાને ત્યાં જાવો.

ગુલખેર—અએ અક્કલકે બાડદાન તોફા મે નહી સમજા.

શોમચંદ—બાડદાન જોઇએ તો બંદરમાં જાઓ.

ગુલખેર—અએ બનીઆ કહાં તક મએ તુજે સમજાઊં.

શોમચંદ—અને હું પણ કહાં સુધી તારી સાથે માથુ ફોડું.

ગુલએર—સુન, તોફા ઊસે કહેતે હયે કે જો ઉમદી વ ઊં-ચી ચીઝહે। ઊસે કહેતે હયે તોફા આપ સમજા કે નહી.

શામચંદ—સમજો સમજો, ઊંચી આભલાથી મોટી.

ગુલએર—અપ સપ બાતે છોડદે. ઔર મેરે સરદારકુ સીર પેચ ચાહીએ વોહ દે દે.

શામચંદ—(સેઠને) સેઠ ?નેતો પાઘડી જોઇએચે, તેને એક શીડ પેચ ને મદીલો કહેછે.

(મંદીલ આપીને આંકડો કરેછે)

ગુલએરૂ—અએ મહેતા તેરે શેઠકી પહેડીમે સબ મહેતાને લાલ પઘડી બાંધી હયે ઔર તુંને કાલી કયું બાંધી હયે ભલા.

શામચંદ—ઇ એમસે ભઇશાબ કે અમારા શેઠનો બાપ મરી ગીયો છે તેથી સોગ પાડયો છે. (હસેછે)

ફુલચંદ—શામચંદ શેઠનો આંકડો કરોછે, તે આપ ને રૂપીઆ ચુકાવી દે.

શામચંદ—આંકડો, પેપડો, બધું તઇયાર છે. લો આ આંકડો. દશ લાખ, દશ હજાર, દશસો, દસ રૂપીઆ દશઆના દશ પાઇ થઈ, ચુકવી આલો.

હુમજાદખાન—શેઠ આંકડેમે કુછ ફરકતો ન હોગા. મયે તુંમારે એકીનપે એ આંકડેકા હીશાબ ચુકા દેતાહું.

ફુલચંદ—અરે શાહેબ એતો શું પણ અમારેતો ગાયકવાડ સરકાર શાથે એટલોતો વહીવટ થાયછે કે મહીને દાહાડે ઓછામાં ઓછો ચાર કરોડનો આંકડો થાયછે.

શામચંદ—ને સાહેબ એ આંકડો ચુકવવાને હુ જાઉછું.

હુમજાદખાન—બસ, બસ, મેતા. તેરે કહેનેપે ઔર તેરે શેઠકે ઇમાનપે મયે હીશાબ ચુકા દેતાહું. (ગુલએરૂકું) જાફર એ મસાબાબ લેકે જા ઔર વો તીજોરીમેસે અસરફીઆંકી થેલીઆં

લેકે આ. ઔર ય અસબાબ વો સંદુકમે ડાલકે રવાને સહેર ચાંદ્નીકે કરદે ઔર અસરફીઆં લેકે જલ્દ આ.

ગુલફેર—આઆ મેહેરબાન.

શોમચંદ—શુ સેઠ ઈનો નોકર રૂપીઆ લેવા ગીઓ.

હુમજાદખાન—સેઠ હમારા નૌકર અસરફીઆં લેને ગયા તો સહી પર તીજોરીકી કીલી તો મેરે પાસ હયે, તો આપ મયે ખુદ જાતાહું. ઔર અસરફીઆં લેકે આતા હું. (ઉઠીને જાયછે)

ફુલચંદ—સોમચંદ આ શીરદાર રૂપીઆ લેવા જાયછે.

શોમચંદ—કોંઈ નહી, કોંઈ નહી. ઈનો છોકરો આપણા ઘરમાં છે, તે રાંડના છોકરાને મુકીને ચાં જવાના છે.

છોકરો—(ફુલચંદને) બાપા, બાપા, પેલા શીરદારનો છોકરો પોરણામાં મરી ગીઓછે.

ફુલચંદ—અરરર, સોમચંદ હવે ચીમ કરીશું.

શોમચંદ—અરરર, સેઠ હવેતો મરી જઈશું એ રાંડનો આવશેને એના છોકડાને માંગશે.

ફુલચંદ—સોમચંદ હવે શું કરીશું. (રડેછે) (ને ઠગ આવેછે) આ મારા બાપ એતો આવ્યા.

હુમજાદખાન—શેઠ લો તુમારે રૂપીએ ઔર મેતેકુ ભેજકે હમારે લડકેકો મંગવાઈએ.

ફુલચંદ—(કાંપતો કાંપતો) સોમચંદ આ શીરદારને કહે ઊમ થશે ને બેચાર હજાર રૂપીઆ લેતો માંડી વાળ.

શોમચંદ—(ઠગને) એ શીરદાર આમ આવો તમારો છોકડો તો મરી ગીઓ હવે તમે કહો તેમ કરી આપું.

હુમજાદખાન—ક્યા, હમારા લડકા મર ગયા. કીને માર ડાલા, જલ્દ કહેદે નહીતો તેરી કમબખ્તી આઈ દેખ.

(ગુસે થાયછે)

શોમચંદ—કમબખ્તી મારા શેઠની કે ઈને મારી નાખોછે ને કમબખ્તી એની અલીની કે ઈના ઘરમાં છોકડો હુતો, મારી કમબખ્તી આવેતો પછી મારી નાની અલી મારા નામનાં છાજીઆં લે.

હુમજાદખાન—સેઠ હમારે લડકેકો બુલવાઈએ.

ફુલચંદ—(મુગો થઈને ઉભોછે.)

શોમચંદ—શીરદાર સાબ ઈને કેશરી પાક આલો નહીતો શીઆડાનો મેથી પાક આલો કે શરદી, ગરમી બધુએ મટી જાએ ને કોન પણ ઉઘડી જાય.

હુમજાદખાન—મેરે દીલમેંભી ઈએહી તદબીરથી કીઉકે કુછ શુનતાહી નહી.

શોમચંદ—(સેઠને મારેછે) મારા સેઠને મારતો ના, મારા સેઠને મારતો ના.

ફુલચંદ—ઓ મારા બાપરે. (નાસી જાયછે)

શોમચંદ—શીરદાર તમારો છોકડો મરવાનો તેતો મરી ગીઓ. હવે કાંઇ પાછો આવે તેમ નથી. હવે તમે કહો તે હુ આપુ ને અમારા સેઠને માફ કરો.

હુમજાદખાન—અએ મહેતા મયે બહોત દીલગીર હોતાહુ કે મેરા નુરે ચશ્મ ઇસ દુનીઆકો છોડકે ચલા ગયા. અબ ધન દઉલતકુ કયા કરૂં, અફસોસ સદ હજાર અફસોસ.

શોમચંદ—શીરદાર તમે દીલગીરના થાઓ હશે કાંઇ નહી ચાલો હવે હુ તમારા છોકડાને બદલે બે લાખ રૂપીઆને બે વહાણ આપુછું એ ઉપરાંતતો મારા સેઠના ઘરમાં બીજી પુજી કાંઈ નથી નહીતો તે પણ આપી દેત.

ગુલબેરૂ—અએ મેહેતા તુ હુશીઆર વ દાનાવ હયે નહીતો યએ કાંમ મે તુમ સબકો ફાંશીઆ જાએ. અબ ચલ દેવો રૂપઇએ ઔર જાઅ. (ગુલબેર ઠગકો સમજતા હયે)

શોમચંદ—હા ચાલો. (લઇ જાયછે)

ફુલચંદ—(છુપાતો આવેછે) કેમ સોમચંદ શુ કીધું એ રાંડના નાશી ગીઆ કે.

શોમચંદ—અરે તમારા પાપમાં માંગતો બાર વાગી જાતને મારી અલી રડતી રેત. પણ બે વહાન ને બે લાખ રૂપીઆ આપીને કાઢી મેલ્યા.

ફુલચંદ—અરરરર મારા બાપરે, શત્યાનાશ કાહાડ્યું. (પોક મેલેછે).

શોમચંદ—ઓ સેઠના બાપરે. (રડેછે)

અલી—મે તમને કહુ તું જે એ પીટ્યો મેહેતો તમને ભીખ મગાવશે ને જુવો મંગાવી ને હજી પણ એ મુવાને કાહાડી મેલે નહીતો હુ મારા બાપાને ઘેર નાશી જાઉછુ.

ફુલચંદ—નારેના તું વડી કહાં જાયછે, ઇને કાહાડી મેલુછુ (મેતાને) જા અલ્યા સોમચંદ મારે તારૂ કાંઈ કામ નથી તે મને ભીખ મંગાવી. (રડેછે)

શોમચંદ—હજીતો કાચલી લેવડાવીશ.

અલી—જો મારો પીટીઓ હજીતો કાચલી લેવડાવાનું કહેછે. કહાડી મેલોછો કે નહી.

શોમચંદ—મારો પગાર ચુકવી આલો.

ફુલચંદ—કોની પાસે પગાર માંગેછે.

શોમચંદ—તમારી પાસે ચોકડી કરીછે, કાંઇ રમત કરી નથી ને પગાર નહી આપોતો ફરીઆદી કરીશ.

ફુલચંદ—જા જા કર ફરીઆદી જા.

શોમચંદ—જાઉછું હો, જાઉછું હો, જાઉછું હો, તમારી અલીને ચાવીશ. (જાયછે)

ફુલચંદ—ચાલ મારી અલી, ચાલ ઘરમાં જઇએ. (મેતાને) હુ જાઉછુ હો, સંભાળજો. (જાયછે)

(પ ર ડો પ ડે છે)

બાબ દુસરા—પરદા પાચવા.

— એક રસ્તા —

(ગુલએર દાખીલ હોતા હયે)

ગુલએર—અએ માલીક માલીક, મએ મેરી અરમાનકો કબ પહોચુંગા વોહ હમજાદખાનને તો એક બંનીએકા ઘર મારા ઔર દશ લાખકી દૌલત ચાંદબીકો ભેજી અબ વોહ ચાંદબી મેરે હાથમે ન રહેગી પર ઊમીદ હયે મુઝકો કે ઉસ ખુલ ખુલકો હર તરહાંસે હાથમે લાવું. (ઠયેરકે) હમજાદખાનકો બીદ ઔરસી લેનેકો ભેજા વોહ અબતક કયું નહી આયા.

હુમજાદખાન—શીરદાર આપકા ફરમાન બજાકે મએ આયાહું. બીલ ઔરરસબી લેકે આયાહું.

ગુલએર—હમજાદખાન અબ સુન મયે તુઝે એક બાત કહેતાહું કે તું અપને દીલમે હુશીઆર રહેના કયુંકે બાદશાહકે મહેલમે ચોરી કરનેકી હયે. તો ફીર ઊસ મહેલકે દરવાજેપે બારા ઘંટે બજતે હયે તો વોહ બારા ઘંટે બજનેકે સાથ બારા બીલ મારકે આહીસતા આહીસતા ઉસ મહેલપે ચડ જાના ઔર શેનેરી દીવાનખાનેમે બાદશાહ શોયા હયે, સમજા. હુસીઆરીસે એક બાજુપે છુપકે બયેઠના મયે મેરા કામ કરકે ફીર તુઝે ચેતાઊંગા.

હુમજાદખાન—(એક બાજુપે) અરરર મેરી કહાં કંમબખ્તી લગી કે મયે ઈનકી સાથ આયા અએ કંમબખ્ત ચાંદ તુને

મુઝકો ફસાયા અબતો હીમત રખના ચાહીએ નહીતો દશ લાખ કી દોલત તો દી હયે વોખી જાએગી (ગુલએરકુ) અચ્છા. સાહેબ મએ બહોત ખબરદારીસે રહુંગા ઔર તુંમ કહોગે વહાં છુપકે બયેઠુંગા.

ગુલએરકુ—ઠીકે વાંહ કુછ બનીએકા ઘર ન હયે. વહાં તો ચોરીકા કામ બડા સખ્ત હયે ચલ આ મેરે પીછે.

(દોનો જાતે હયે)

ડ્રોપ સીન.

બાબ તીસરા—પરદા પહેલા.

—બાદશાહકા મહેલ—

[વઝીર, અમીર, સબ બએઠે હયે ઔર બાદશાહ અપને નસેમે બયેઠા હયે]

બાદશાહ—અએ વઝીર આજકી શબ મઝેદારી વ ચયેનમે ગુજારીંગે તો કોઈ અચ્છી ગાનેવાલી હો ઉસે બુલાનેકો સાકીકું ભેજો

વઝીર—બહોત ખુબ શાકી ઝલ્દજા ઔર ચાંદબીકુ બુલાલા.

શાકી—અચ્છા જનાબ. (જાયછે)

બાદશાહ—(નશેમે) વઝીર અબ તક જલસા કયું નહી શરૂ હુવા.

વઝીર—શાકીકો મયેને ભેજા હયે વોહ અભી આએગા.

(ચાંદબી આતી હયે, સલામ કરકે બયેઠીતી હયે)

બાદશાહ—(ચાંદબીકો) ચલો છેડો તુમારે શીરી હલકકો ઔર કરો ખુશી ઇન મહેફીલકો.

— ગા ના —

ચાંદબી—તાજે તખ્ત ઔર બાદશાઈ સારી—
આલમ પનાહહો તુમે મુબારક. ટેક.

તારા ફતેરી હોવે જહાંમે જહાંપનાહ ગાહ તુમે મુબારક
રન્જો મુશીબત દફાહો તુમશે,
રહેમ ખુદાકી હો તુમે મુબારક. તાજે બખ્ત૦
તુમારે હકમે અરમાન હમારી,
કરે હાંશીલ ખુદા તુમે મુબારક. તાજે બખ્ત૦
કયામત તક કાયમ રહે તખ્ત શાહકા,
ઇએ હયે દુવા હમારી હો તુમે મુબારક. તાજે બખ્ત૦

(ગાનાં બંદ કરકે પાન બનાતી હયે)

બાદશાહા—(નશેમે) વઝીર ગાના બંદ કયુ હુવા.

વઝીર—યએ મહેરબાન આપકે વાસતે ચાંદબી પાન બનાતી હયે. (ચાંદબીકોં) ચાંદબી ચલો અબ કુછ ગરબીઆ હોરી ઠુમરી, કુંછેડો.

ગોકલીએ લઈ ચાલો—એ રાગ.

હોરી ખેલુમેં કીનકે શંગ પીઆ ઘર નાહી અપના ટેક
હાલત હમારી શુનોરી શખીઆં,
બેપરનભઇ મોકો અખીઆં પીઆ૦
શંગકી શહેલીઆ ખેલે હોરી,
વો દેખ જલે જાન મોરી. પીઆ૦
શોનેકી મોરી બની પીચકારી,
હીરે જડીત શબ શારી. પીઆ૦
ફાગણ ફલ્યો ફલોશે સજની,
તડફ તડફ જાએ રજની. પીઆ૦
શબ રંગ ફીકો પીઆ બીન બેપેના,
નાપેનુ જહવેર ઔર ગેપના. પીઆ૦

જોબનકી બહાર પીઆ બીન જાતી.
ઊબલ ઉબલ રહી છાતી. પીઆ૦
દરશકો તરશત અખીઆ હમારી,
અબ બાકે મરૂં મેં કટારી. પીઆ૦

[સબ મીજલસ ખુશ હોતી હયે, ઔર બાદશાહ અપને દીલમે બહોત ખુશી હોતા હયે.]

— બે ત —

બાદશાહ—વઝીર વઝીર, દીલ હુવા હયે ખુશાલ,
આરમાન કયા એ રખતી મયે કરૂંગા નીહાલ.

વઝીર—જહાંપના મએ પુછતાહું. (ચાંદબીકો) અએ ચાંદબી શાહાકા જી બહોત ખુશીમે આયા હયે. તુમારા જી ચાહે વોહ માંગલ્યો, તુમારી અરમાન બર આવેગી.

ચાંદબી—અએ નામવર સાહેબ હમારે ગાનેસે આપ ખુશી હુવે. ઔર મહેફીલસે મુઝે આફ્રીન મીલી એહી મયે અરમાન રખતીથી. બસ અબ ઝયાદા કયાં માંગું. નામવરકી નીશાની મીલ જાયે તો બસ હયે.

વઝીર—અએ હમારે શરકે તાજ દીલમે આવે વોહ દીજીએ. મયેને પુછાતો સહી. પર મુહુશે કુછ કહેતી નહી.

બાદશાહ—અએ વઝીર અપને ખજાનેમેસે એકસો અસરફીઆં દે. ઔર મયે મેરે ગલેકા હાર મેરી યાદગારીકે લીએ દેતા હું. (હાર ઔર અસરફીઆં દેતે હયે)

(ઔર ચાંદબી જાતી હયે)

બાદશાહ—શાકી મહેલકે દરવાજે સબ બંધ કરદે અબ મયે સો જાતાહું. તું હુસીઆરીસે ખડા રહે.

શાકી—અછા સાહેબ તુમારા ખીદમતદાર બંદા હજુરીમે હાજર રહે. (શાહ સોતા હયે ઔર શાકી ખડા હયે)

ગુલખેર—(દાખીલ હોકે) સુન, હમજાદખાન તું ઉસ જાગે પે ચુપકા ચુપકા બયેઠ. જો તુઝે પુકારૂ ઉસ વખ્ત તું આના. (બીચાર કરકે) અબ ઈસ મહેલમે એક શાકી શીવા ઔર કોઈ નહી. (એક બાજુપે ખડા રહેતા હયે.)

બાદશાહ—શાકી હુકા ભરકે લા.

શાકી—અછા જનાબ. (હુકા લાતા હયે)

ગુલખેર—બસ અબ એહી તદબીર કરૂકે શાકી અબકે ફીર હુકા ભરને જાવે ઔર મયે ઉનકે પીછે જાઊ કે ઉસકા દમ આખર કરૂં.

બાદશાહ—શાકી ફીરકે હુકા ભરકે લા. આજ મુજે નીદ કયું નહી આતી ભલા.

ગુલખેરૂ—(બાજુસે)નીંદ નહી આતીતો કંમબખ્તી તુમારી.

શાકી—બહોત ખુબ.

[શાકી જાતા હયે ઉસકે પીછે ગુલખેર જાકે ઉસે
મારડાલતા હયે ઔર હુકા ભરકે લાતા હયે.]

ગુલખેરૂ—લીજીએ સાહેબ હુકા ભરકે લાયા હું.

બાદશાહ—કોઈ કીસ્સેકી બાત સુના કે મુજે નીંદ આવે.

ગુલખેરૂ—અછા સાહેબ સુનીએ એક બાદશાહ અપને મહેલમે સોયાથા જબ આધી રાત ગુજરીતો નાગાહ ઉસ મહેલમે એક ચૌર દાખલ હુવા. બાદશાહકે પાસ એક શાકી શીવા ઔર કોઈ નહી થા. તો ફીર વોહ ચોરને શાકી હુકકા ભરને ગયા ઊસકે પીછે જાકે ઉસકો મારકે બાદશાહકાં શાકી વોહ ખુદ બનકે આયા, ફીરબાદ શાહકુ નીંદ લગી, ઔર જો બાદશાહ ને અસબાબકી પેટી પલંગકે નીચુ રખીથી વોહ ઉઠાકે ચલા ગયા.

બાબ તીસરા—પરદા દુસરા.

— એક રસ્તા —

(ફુક્કડ અછે કપડે પહેનકે ચાંદકે પાસ જાતા હયે)

— ગાના —

(તફરકા હોતા હયે અએસાબી ગુલનંદાંમ કંઇ)—એ રાહ.

ફુક્કડ--ચાંદકી જુદાઇમે અબ જાન મેરી જાતી હયે,
રોશન દીદ બતા મુજે અએ પ્યારી કીઊં સતાતી હયે. ચાંદકી.
શરમીંદા ગુલાબ હોતા હયે દેખ રૂખશારેકો,
ચશ્મેકો દેખકે નરગીશબી શરમાતી હયે. ચાંદકી૦
મહે બુઓંમે વોહ હયે નાઝની રશ્કે ચમંન,
જુલ્ફ કાલી દેખકે બુલ બુલબી બલજાતી હયે. ચાંદકી૦
દંમપે દંમ કરતાં હું યાદ જાન કીઊ મીલતી નહી,
હયે શીકલ રસીલી વોહ તશવીર મુજકુ ભાતી હયે. ચાંદકી૦
ચાંદસે મીલું મમે જાકે તો હોવે આરાંમો ચેન,
વસ્લકી કબ રાત હો અરમાંન અએસી આતી હયે. ચાંદની૦
(જાતા હયે)

બાબ તીસરા—પરદા તીસરા.

[ચાંદની અપને ખુમારી ઇશકમે બયેઠી હયે
ઔર ફુક્કડ દાખીલ હોતા હયે.]

ચાંદની—આઇએ મેરે ફુક્કડ.

ફુક્કડ—હાં હમ સદા રહેતે હયે. અક્કડ કીઊં સરકાર આપકી તબીએત તનદુરસ્ત તો હયે.

ચાંદની--હાં મગર મએ કબકી તુમારી રહા દેખતી બયેઠી હું.

કુકડ—અએ જાન તુમેરી રાહ દેખકે બયેઠીથી, તો મએ તુઝે આ મીલાકિ નહી. અએ ચાંદની મુઝેકો મેરે પીદરકી દહાશત બહોત લગતી હએ ઉસકે લીએ મએ તેરે પાસ આ નહી શકતા.

ચાંદની—અએ મેરે પ્યારે અબ કહી જાનાં નહી. રાતો દીન મેરે ચશ્માપે રહો ઈએ મકાન તુમારા હયે.

કુકડ—અએ ચાંદ આજ મેરા જી ચાહાતા હયે કે તેરા શીરીં હલક શુનું.

ચાંદની—અએ જાન દીલો જાનશે સુનાતી હું.

(ગાતી હયે)

— ગા ના —

(મુસતફા ભાઈ દીલઆરા)—એ રાહ.

ચાંદની—હીઝરમે અએ પ્યારે જાન મેરી જાતી હયે,
રશકે ચમન કા ગુલ હયે તું તસવીર તેરી ભાતી હયે, હીઝ૦
જીકો નાહી ચએન મેરે જબસે વોહ ગયા સનમ.
લાખોમે હયે તુંહી દાના ન, અકલ મેરી પાતી હયે. હીઝ૦
લબતો મયેને દેખી તેરી, ગોયા માનીદ ગુલસી હયે,
જી કર ખુરબાં તુજપે અરમાન અએસી આતી હયે. હીઝ૦

(શંભાલો તેગે અદાકો જરા શુનોતો શહી)—એ રાહ.

ચમનમે આયેહો પ્યારે જરા શુનોતો શહી,
ઉડાવુંગા ગાનેકી ખુશબોં હવા શુનોતો શહી. ચમન૦
ન હોગા જેહાંમે કોઈ ઈઆર આપકે માનીદ,
કરૂગી ખુશમેં બોલકે જબા શુનોતો શહી. ચમન૦
હુવા હયે દરદ મોહબતકા કયા કહું તુમશે,
બતાવો કોંનશી ઊનકી દવા શુનોતો શહી. ચમન૦
બીમારીં શખ્ત હયે જી હાલ તુમશે કયા બોલું,
કોઈ શુનતા નહી મેરી શદા શુનોતો શહી. ચમન૦

મરીજ મેરેક્રા હકીમ કોઇ મીલ જાવે,
હેરાન માનુગી ઉનકા ભલા શુનોતો શહી. ચમન૦
થકે હકીમ હયે દવાજો ઊનકી દેદેકે,
આશક આ જાએતો દરદ દફા શુનોતો શહી. ચમન૦

[ગાના શીરૂ હયે, બાહારસે કુછ આવાઝ શુનેકે
ગાના બંદ કરકે સુનતી હયે]

ગુલએરૂ—(અંદરસે) અએ ચાંદની દરવાજા ખોલ.

ચાંદબી—હાં હાં ખોલતી હું.

કુકડ—(ઘભરાકે) ચાંદબી વોહ કોન હયે.

ચાંદબી—અએ જાન જાન, ઘભરાતાં કીઊં વોહતો મેરા શેઠ હયે જો મએને તુઝકો કહાં થા કે દોલત લેને ગયા હયે વોહ દોલત લેકે આયા હયે.

કુકુડ—અયે ચાંદબી મુઝે હીયાંસે બહાર નીકાલદે નહીતો કહીં છુપાદે. (કાંપકે) તોબા કહી મુફત મે મારા જાઉગાં.

ગુલએરૂ—(જોરસે અંદરસે) ચાંદ ચાંદ, દરવાજા ખોલ.

ચાંદબી—આતી હું, આતી હું, ઠયેરો. (કુકડકો) અએ પ્યારે પ્યારે એ ચદર ઓડકે ચકી પીશને બયેઠજા. અયે જાન ઘભરાના નહી, મયે ઇન દોનોકા અછા રસ્તા કરૂંગી.

(કુકડ ચકી પીસને બયેઠતા હયે)

ચાંદબી—(દરવાજા ખોલકે) દીલદારે મન મએ કબકી તુમારી રહા દેખકે બયેઠી હું.

ગુલએર—(ગુશેમે) કીઊ ચાંદ દરવાજા ખોલનેકુ દેર લગ ગઈ ભલા.

ચાંદબી—(આંખ મસલતે મસલતે) અએ પ્યારે પ્યારે મયે સોઈથી ઔર મુઝે ખાબ આયા ઈન અછે ખાબકી એહી હકીગત હયે કે મયે પાન ખાતે ખાતે પલંગ પર સો ગઇ ફીર કયા કહું માંજરા કે આપ દરવાજેપે આકે ખડેહો ઔર મુજે પુકારતે હો

અએસા સુનકે મએ બાબસે બીદાર હુઈ ઔર દરવાજા ખોલકે દેખતી હુતો અએ મેરે ચશ્મોકે તારે શાએદ આપહી નજર આએ.

ગુલબેર—અએ ચાંદ મયે દુરકી મંઝીલ કરકે આયા હું. અએ જાન ખાના જલ્દ તૈયાર કર.

ચાંદબી—અએ અઝીઝ ખાનાતો તઇયાર હયે લેકીન અએ મેરે પ્યારે મયે પુછતી હું કે મેરી શરતકે માફક તુમ દોનો મેસે ઝીઆદી દૌલત કીસકી હયે.

ગુલબેર—અએ જાન ઝીઆદી દૌલત મેરી હયે. મએ ખાના ખાકે ફીર તુજે બતાઉંગાં. તુ અજમાઇશ કરીઓ.

હુમજાદખાન—સચ હએ ચાંદબી કે ઝીઆદી દૌલત ગુલબેરકી હયે.

ગુલબેર—(ચાંદબીકો) મકદુર નહી ઇનકી કે મેરી બરાબરી કરે.

— ગા ના —

ચાંદબી—ઝીઆદી દૌલત હયે તેરી અએ મેરે ગુલબેર સનમ,
મેરે ખાતર અએ પ્યારે કયેસા ઉઠાયા હયે સીતમ.
ગુલબેર—તેરે જુલ્ફોને અયે જાની મેરા દીલ છીન લીઆ,
દાંમે ઉલફતમે મેરે દીલકો તુંને કયેદ કીઆ.
ચાંદબી—અએ મેરે જાન બસ અરમાન બરાઇ મેરી,
દીલકો ખુશ કર અએ પ્યારે અબતો હો ચુકી તેરી.
ગુલબેર—તેરે નયેનોને અએ જાની મુજે દીવાનાં કીયાં,
પર ન મહોબતમે મએને વસલકા એક જામ પીયા.
ચાંદબી—આ મેરે ગુલબેર તુજે હાર ગલેકા મે કરૂં.
મીઠી બાતોપે મેરી જાન મયે ખુરબાન કરૂં.
(ડગડુ)—મીઆંજી પાંચ ગીનો અબ તુમારા કામ નહી,
બાત ઇએ શરમકી આશકકો હીયાં આરામ નહી.

હુમજાદખાન--કીસ લીએ જાઉગા મયે ચાંદબી તું સુનલે જરા,
તેરી ઇન ચોરકી છાતીપેબ બસ રહુગા ખડા.
ચાંદબી—ખડે રહો બહાર મીઆ હીઆશે છોડકે તકરાર.
મેરે ગુલએર શીવા ગયેરકી નહી દરકાર.
હુમજાદખાન--દી હયે દસ લાખકી દોલત ચાંદબી તુઝકો,
એશરમહો ચુકી ઇનકાર કીઉ કરતી મુજકો.
ચાંદબી—મેરે પ્યારેકે સાથ એ કાટુંગી ખુસીમે દીન,
પછી એક પાનમે દશ લાખ મે લેતી હું છીન.
હુમજાદખાન--બેવફા હો ચુકી આખર મુજે બીગાના કીઆ,
દોલત દસ લાખકી લેકે મુજે દીવાના કીઆ.
ચાંદબી—દરમા દશ લાખકા નોકર મેરે ખાતે હયે.
તેરે જયસેતો મીઆ ઘરપે બહોત આતે હયે.
હુમજાદખાન--ખુન આતા હયે મુઝે લઉગા મયે દોનોકી જાન,
ફીરબી કહેતાહુ કે ચાંદબી જરા તું માન.
ગુલએર—અબ મીઆ બહોત હુવા બંધ કર ઝબાં એ તેરી,
શેઠ મયે ચાંદકા ઔર બેબી શેઠાની મેરી.

હુમજાદખાન—અએ ચાંદ લેકે દામ ફસાના નહી ભલા, મેરે જીગરકો જલાના નહી ભલા.

ચાંદબી—થી શરત મેરી મીઆં મે રખતી હુ શરમ,
નાહક કીઉં કરતા તેરા ગુશા ગરમ.

ગુલએર—અએ ચાંદ ચાંદ અબ ઇનકો ઝીઆદા સતાના ખુબ નહી, એક થોડે દીન હીઆં ઇનકો રહેનેદે. ફીર રૂખશત કરેંગે.

ચાંદબી—તુમારી ખુશી હોતો રખો, મયે તો નાખુશ હું.

ગુલએર—અએ જાન તું નાખુશ હયે તો હીઆ કોન રાજી હયે. (દીલમે) એ કવાબમે હડી કાએકુ ચાહીએ. (ચાંદબીકો) અએ ચાંદ ચાંદ અબતો બહોત ભુખ લગી હયે ખાના લેકે આ.

ચાંદબી—ત્યારે ઘરમે જાકે બયેઠો મઍ ખાના લાતી હું.

હમજાદખાન—હા અફસોસ આખર મયે નામુરાદ હુવા.

— બેત —

ઝરકી મોહાબત ઝરકે તાબે, ઝરતો જગમે પ્યાર હયે,
જીસ જગોપે દેખો યારો, ઝરસે બેડા પાર હયે.

(બયેઠતા હયે)

ગુલખેરૂ—માશુકોકી મીઠી બાતોપે દીલકો મત લોભા.
વોહ તુઝકો કહેતી નહી મીઆ વોહ ઝરકો કહેતી યાર હયે.

ચાંદબી—(એક બાજુપે) (બયેઠતા હયે)

— બેત —

લાઉ હુ મએ શીશા ભર ઝેહેરી શરાબ,
પીલાઉ ઠગ ચોરકુ આખર દમ કરૂ સીતાબ.
મયે આશક હુ ઉનપે હયે મેરા દીલદાર,
ધન માલ દોલતકી નહી મુજે દરકાર.
જાઉ મયે જલ્દ ઔર કરૂં એહ કામ,
ફીર મયે મેરા ફક્કડ મઝે કરીગે સુબો ઔર શામ.

(ચોર ઔર ઠગકી બીચમે બયેઠતી હયે)

ગુલખેરૂ—ચાંદ ચાંદ શરાબકા શીશા ઓર જામ મેરે પાસ લા. મયે તુજે ભરકે પીલાઉં.

ચાંદબી—અએ ત્યારે બાદ મુદત સે મએને આપકા રોશન દીદાર દેખા હયે તો મયે મેરે હાથસે તુમે શરાબ પીલાઉં. (ભરકે) લીજીએ મેહેરબાન.

ગુલખેરૂ—હાં મેરી જાન. (પીતે પીતે) અઝબ લહેઝતકાં હયે એહ શરાબ.

ફક્કડ—(પીસતે પીસતે) અબ હોગા તુમારા ખાનાં ખરાબ.

ચાંદબી—લીજીએ મેહેરબાન.

ગુલખેરૂ—બશ ચાંદ. અબ હમજાદખાનકો દે.

હુમજાદખાન—નહી નહી અઝીઝ તુજે ચાંદબીકી કસમ હયે તુંહી નોશ કર.

ગુલએરૂ—અએ ચાંદ તેરે કશમકે ખાતર મયે ફીરકે પીતા હું એહ ઈશ્કોકા શરાબ.

કુક્કુડ—અબ બરાબર હોગા તુમારા ખાના ખરાબ.

ચાંદબી—(હમજાદખાનકો) લીજીએ સેઠ.

હુમજાદખાન—હા સરકાર. (પીતા હયે)

કુક્કુડ—(પીસતે પીસતે) ઠગજીતો પીવંતાને, ચોરજીતો મરંતા અછા, અછા, અછા.

ગુલએરૂ—અએ ચાંદ, અએ કએસા શરાબ મીલાયા મુઝેકો. (લથડતે લથડતે) કયા ઝેહેરીથા શરાબ.

કુક્કુડ—નહી નહી ઇએ તુમારા ખાના ખરાબ હોનેકા ઈએ હયે શરાબ. (પીસતા હયે)

હુમજાદખાન—અએ ચાંદબી આખીરશ તુંને બેવફાઈકી લ્યાનત, લ્યાનત, હયે તેરી ઉલફતપે.

(દમ આખર હોતા હયે)

ગુલએરૂ—અએ સનમ સંગદીલ બેવફા મઆ શુક હજારો લ્યાનત પડો તેરી આશનાઈપે.

ચાંદબી--અયે જનાબ કયા હુવા તુમકો ઔર પીતે હો શરાબ.

કુક્કુડ—હાં હાં ચાંદબી કરદે ઇનોકા ખાના ખરાબ. (દીલમે) ફીર મએ અએશ આરામ કરૂંગા. કબસે પીસતે પીસતે મેરે હાથમે છાલે પડ ગયે હયે.

ગુલએરૂ--મેરા દમ લબોપે આયા. ઔર તું કહેતીકે ઔર પીલો

— બેત —

બેમુરવત બેરહેમ બેવફા હુઇ તું આશના,
દીલ લગાયા જીસે ઊસકી હયે તું આશના.

(દોનો મરજાતે હયે)

— બેત —

(ચાંદની ફુકડકે પાસ જાકે)

આ મેરે પાસ અએ મેરે પ્યારે અલમસ્ત,
તેરે દોસ્તો મે દેતાહું મયે અપના દસ્ત.
કયામત તક કયામ રહે તેરી ઉલફત,
ખુદાન ખાશતા નગીરે આફત,
નગયેરસે ગરજ હયે મુઝકો ઓનહાર.
આજસે હું તેરી ઔર તુ મેરા દીલદાર,

— બેત —

ફુકડ—સુન એ ચાંદ તુ હએ વફાદાર,
હયે જાન સચા મુઝપે તેરા પ્યાર.
કૌલ દે મુજકો તુ હોકે વફા,
કે હરગીઝ ગીરે ન મુજપે જફા.

— ગા ના —

(ગર હમને દીલ સનમકો દીઆ—એ રાહ.)

ચાંદની—જફા ગીરે ન તુઝપે જાન ઇએ જાનકી કસમ,
હરદમ રખુંગી ચસ્મોપે ઇમાનકી કસમ.
તેરે ખાતર પ્યારે મએને લી દોનોકી જાન,
અઝીઝ જાની તુ મેરા હયે જાનકી કસમ.
તું ગલેકા હાર હયે ઔર તૂં મેરા દીલદાર,
તું ઝીગરકા જાની હયે યાર પ્યારકી કસમ.
હીર લાલ મોતી તુંમપે કરૂંગી ફીદા.
કુરબાન હોકે જોવું મે ઝરો માલકી કસમ.

અયે મેરે આશનાવે જાન અબ શબ દોસ્ત છોડ દે ઔર અયેશ મજેશએ રોજ મેરે શાથ કર. ચલ આ ઘરમે આકે ખયેઠ મયે ખાના લાતી હું. (જાતી હયે

ફ્રુક્કડ—બહોત અચ્છા (ઠપેરકે) અયે ફક્કડ ખુબ હુશીઆરીસે રહેના, નહીતો તેરીભી હાલત કબુ અએશી હોગી. (બીચારકે) આહા ઇન બેરહેમ ઓરતને મેરી આખોકે શામને દોનો આશકોકી જાનલી તો શચ હયે કે કબુ મેરીભી જાન લે ઉનમે કુછ શક નહી. કયુંકે એ બડી બેકદર ઔરત હયે કે ઇન બીચારો ઠગને દશ લાખકી દોલત દી. ઔર ચોરકી મહોબત બેશુમારથી પર અયેશી મહોબતકો ભુલ ગઇ બેવફા હુંઇ એ ફક્કડ ખુબ ગોહોર કર કે તેરે લાએક નહી ઇએ ઔરતકે તું આશાનાઇ કરે.

— બેત —

દીલ દીજે ઉસીકો જસે દીલકી દરકાર હો,
દીલ દીજે ઉસીકો જો આખર વફાદાર હો.
બે હયા ઔરતકો હરગીજ દીલ ન દીજીએ,
બે મુરવત માશુકશે આશનાઇ ન કીજીએ.
બે રેહમ બે શરમ બે કદર દેખી ઇએ ઔરત,
અપને આશકોકો મારનેન આઇ જરા ગેરત.

બશ અબ એહી તદબીર અચ્છી લગતીકે ઇન ખજરશે ચાંદબીકા ગલા કાટલું ઔર દોવલત લે અપને ઘરકો ચલા જાઉ અયેશી ખુનખાર ઔરતકો કતલ કરના શજાવાર હયે.

(ખાના લેકે આતી હયે)

ચાંદબા—ચલ આ પ્યારે ફક્કડ ખાના ખાલે ઔર શરાબ પી લે ફીર અયેશ વ મજે કરીંગે.

ફ્રુક્કડ—(ગુશ્શે) ચુલેમે દાલ તેરા ખાના ઔર અંગાર લગા તેરે શરાબકો એ કંમબખ્ત ઔરત યુ હયે તેરી ઉલફતપે એ બેશરમ ચાંદ.

ચાંદબી—કયુ કયુ પ્યારે મુજેશે એશી કયા ખતા હુંઇ જો ઇશ કદર આપ બેજાર હુવે હો. (એક બાજુપે ખડી હયે)

કુકડ—અયે નાબકાર તેરા મુ મુજે મત બતાં.

— બેત —

અયેશી ઔરતોશે હરગીજ ન કીજીએ મોહોબત.
બે કદર બે શવાકી ન કીજીએ શોબત.
જેહાકી ઔર તોશે હોંગે શબ માહોર,
નતો દાખલા ઈએ ચાંદકા હયે હીઆ જાહીર.
આખર હુઈ બેવફા ખાકે ધન માલ,
ચાંદકી મોહોબતમે દેખો ઈએ હાલ.
મીજલશકે શાહેબોં કરનાં ખુબ ખ્યાલ,
કેરડીકી શોબતમે હયે બુરે હાલ.

ચાંદબી—બશ બશ એપે પ્યારે નાહક કયુ મુજે બદનામ કરતે હો મયેને કયા તુમારા બીગાડા ઔર કોનશી દૌલત મેને તુમારી ખાઈ જો ઇશ કદર બેશરમીકે શુખન શુનાતે હો મયે તુમેપે જી દેતી હું ઔર તુમ બેઈમાન હો ખડે ખડે નાલાએક બાતા શુનાતે હો.

— બેત —

કુકડ—મારેગી મુજકો ઈએ હયે કમ અકલ,
લલ એ ચાંદ તેરી કરનીકે ફલ.

